

de Vic). *Napar* 'alimentar especialment de naps el bestiar boví', 'sentir-se en algun menjar el gust i l'olor del nap' (*DAG.*). *Napejar* 'tenir els naps un gust més fort que d'ordinari' (*DFA.*). *Napet* 'nap tendre' (Belv.). *Napissos* (pl.) 'nap rodó', veg. supra. Neologisme culte ⁵ *napiforme*.¹

CPR.: *Nap-buf* 'infant o noi petit per la seva edat' (cf. *rat-buf* id.). *Nap-i-col* 'nap rodó', veg. supra.²

¹ La toponímia mostra que el llatí *napina* 'camp sembrat de naps' (del qual es deriva el cast. *nabina* id.) havia deixat descendència en català: el nom del poble, *Nabiners*, a la Seu d'Urgell, i el compost *Prat-nabiral*, *-idal*, nom d'una muntanya en el partit de Solsona, en són derivats en *-are* i *-ale*, amb dos tipus de dissimilació en la segona forma. JCoromines ¹⁵ (*DECH*, s. v. *nabo*, n. 1, i *Top. Hesp.* II, 176-7) crida l'atenció sobre la presència d'innombrables *Nabines* en tot el Nord del Principat i en la toponímia menor de l'Aude; i *Nabio* en els Alts Pirineus; i indica també que el bearn. *nabià* (Palay), que és un derivat amb *-are*, està molt difós en la toponímia pirinenca, i que *Nabiau* (originàriament *Nabinal*) és freqüent en el Comenge i a la Vall d'Aran, i a més fa referència a *Nasbinals*: una cacografia del nom de diverses ciutats i pobles en la Lozère, la Dordogne i el Cantal [*Nabinals* 1330, Amé, *Dict. Top.*]. —

² Notem la forma *nab-ràvec* que va registrar JCoromines (1931) a Biure (Alt Emp.) amb la nota «planta diferent de la blada-ravec», i *napazueta* 'torpa, croca' a l'arag. de Torla (1965). Cf. *napó* 'corda que travessa la part central de l'almadrava i que serveix per a subjectar les barques' (*DAG.*). ³⁰

NAPA, 'conjunt de fibres disposades formant com una tela prima, com quan han d'ésser treballades en les màquines pentinadores', pres del fr. *nappe* (i en aquesta llengua és derivat del ll. *MAPPA* 'tovalles'). □ ^{1.ª} doc.: Lab. 1888.¹

Mot de la indústria tèxtil (*BDC* IV, 123); *Gr. Enc. Cat.* el dóna a més a més a mot d'adoberia en al·lusió a la pell d'ovella o de cabra, o de boví generalment adobada amb sals de crom, tenyida amb penetració completa del colorant, de plena flor, suau i sense dividir.

¹ En francès *nappe* en el sentit semblant es documenta el 1845. ⁴⁵

Napada, *napar*, *nap-buf*, V. *nap*

NAPEA, 'qualsevol de les nimfes que, segons els antics, habitaven els boscos', pres del ll. *napaea*, i allí ⁵⁰ del gr. *ναπαία* id., derivat de *νάπη* 'valleta selvàtica'. □ ^{1.ª} doc.: Belv. 1805, després en Verdaguier, *Atl.* VII.

Mot culte i poètic; en castellà es documenta en Garcilaso de la Vega.

Napejar, V. *nap*

NAPEL, 'acònit, herba tora', pres del ll. *napellus*, diminutiu de *napus* 'nap', així dit perquè l'arrel d'aquesta planta és molt semblant a un nap petit. □ ⁶⁰

^{1.ª} doc.: Lab. 1888.

En català és mot tècnic botànic, però *napellus* va tenir ús popular en la Península.¹

DERIV.: *Napellina*.

¹ *Napel* es documenta com a mot mossàrab (S. X), veg. Simonet, 395, i el cast. *anapelo* [1443] n'és un derivat (*DECH* I, 251b29). Degué tenir ús popular en aragonès també a judicar per la forma *napech* [-ç] que va recollir JCoromines a Panticosa (1966) amb aquesta nota: «una espècie de tora verinosa, que es fa en llocs humits, i els animals que la mengen moren rabiant». Notem que la -p- > -p- i -ll- > -ç- són normals en aquesta zona, però com que la pèrdua de la -u final no hi seria regular en singular però sí en plural, hem de suposar un pl. *NAPÈLLOS* com a base; sorprèn encara la manca del diftongament en ç.

Napet, *nap-i-col*, *napiforme*, *napissos*, *napó*, V. *nap*

NAQUERA, 'recipent d'una sínia dins el qual s'aboca l'aigua dels catúfols', de l'àrab *naqir* 'canal', 'cocó'. □ ^{1.ª} doc.: *DAG.*

Mot estudiat per JCoromines entre els arabismes del català (*BDC* XXIV, 35, i ara en *EntreDL* III, 113). Allí es crida l'atenció sobre la forma *naqir* «canalis» que apareix en el *Vocabulista* atribuït a R. Martí del S. XIII (pp. 207, 208), i que està definit per Dozy i Kazimirski com «petit auge», «creux dans la terre ou dans le rocher», «baquet dans lequel on transporte le mortier»; ¹ la paraula àrab pertany a l'arrel *nqr* «frapper, creuser». *DAG.* registra aquest mot a Tortosa accentuant-lo com a *nàquera*, però Mestre Noé en el seu *Voc. Tort.* escriu *naquéra* (*BDC* III, 103), i així mateix *AlcM*, que dóna el mot a més a Gandesa.² El mateix diccionari registra també el sentit de 'pica d'obra o de fusta emprada per a abeurar el bestiar en el corral' (Tort., Beseit, Xerta).³

¹ JCoromines creu que el nom del poble de *Nàquera*, entre Morvedre i Llúria, no deu tenir el mateix origen, car encara que no manquen exemples de reculada de l'accent en mots amb vocal llarga a la síl·laba última o penúltima, són més aviat rars quan la precedent és llarga (veg. Steiger, *Contrib.*, p. 74). JCoromines prefereix derivar el topònim en qüestió de *náqr* «creux, cavité, excavation» (Kazimirski IV, 601), convertit en *náqar* d'acord amb la fonètica vulgar àrab. — ² El mot apareix a més en Amades, *Alguns termes dialectals de la comarca de Gandesa* (veg. *EntreDL* III, p. 113). — ³ Cf. *naquerón* «requesón, naterón», usual a Andalusia (Alcalá Vençeslada).

NAQUIS, NAQUISSA, adj. 'menys del que deu ser', 'de pitjor qualitat que la que correspondria', avui antiquat en aquest sentit; és de l'àrab *nāqis* 'diminut, minvat, incomplet, deficient'; ¹ cf. *Palcalá náquiç* «amenguado en el peso» (p. 310). □ ^{1.ª} doc.: Llull.

Mot peculiar al català, que fou estudiat per JCoro-